

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 22/2001 vp

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 2000

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä toukokuuta 2001 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomuksen vuodelta 2000 (K 7/2001 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- apulaisosastopäällikkö Tuulikki Haikarainen ja vanhempi hallitussihteeri Anja Kairisalo, sosiaali- ja terveysministeriö
- valtuutettujen puheenjohtaja Timo Ihamäki ja valtuutettujen varapuheenjohtaja Pirkko Pelto, Kansaneläkelaitoksen valtuutetut
- pääjohtaja Jorma Huuhtanen ja johtaja Matti Puhakka, Kansaneläkelaitos
- puheenjohtaja Brita Järvinen ja työsuojelupäävaltuutettu Tiina Kiuru, Kansaneläkelaitoksen Toimihenkilöt ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Kansaneläkelaitoksen maksuvalmius ja rahoitus

Valiokunta on toistuvasti kiinnittänyt huomiota Kansaneläkelaitoksen rahoituksen ja maksuvalmiuden turvaamiseen. Kertomusvuonna sairausvakuutuksen rahoituksen alijäämä on kasvanut lähes kahdesta miljardista 3,1 miljardiin markkaan. Valtion takuusuoritusta sairausvakuutusrahastoon tarvitaan esitetyn arvion mukaan kuluva vuonna lähes kolme miljardia markkaa. Valiokunta toteaa, että valtion takuusuoritukset on alunperin tarkoitettu rahoituksen tilapäisen epätasapainon korjaamiseen ja viime vuosina takuusuoritusten markkamäärä on noussut kohtuuttoman korkeaksi.

Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiuden turvaamiseksi on valtion maksuvalmiussuorituksia tarvittu kertomusvuonna kahdeksana kuukauteen 320 miljoonasta markasta 750 miljoonaan markkaan. Käytännössä on turvattu vain noin kahden viikon maksuvalmius, jota aiheellisesti voidaan pitää liian alhaisena tasona.

Valiokunta on kertomuksen käsittelyn yhteydessä saanut selvitystä sosiaali- ja terveysministeriön asettaman sosiaalimenojen kehitystä ja sosiaalimenojen rahoituksen turvaamista pitkällä aikavälillä selvittävän toimikunnan työstä. Valiokunta pitää välttämättömänä, että Kansaneläkelaitoksen rahoituksen selvittämiseen paneudutaan niin, että se voidaan järjestää suunnitelmallisesti vakaalle pohjalle, kuten valiokunta jo aiemmin on lausunut. Valiokunta pitää tärkeänä, että ryhdyttäisiin myös välittömiin toimenpi-

teisiin Kansaneläkelaitoksen rahoitus- ja maksutilanteen parantamiseksi.

Kuntoutus

Sosiaaliturvan rahoituspohjan pysyvyyteen liittyy kiinteästi tavoite pyrkiä pitämään työssä käyvän väestön määrä mahdollisimman korkeana. Tästä syystä työssä käyvän väestön toimintakyvyn säilyttäminen mahdollisimman pitkään on tärkeää. Kuntoutuksella on keskeinen rooli työ- ja toimintakyvyn ylläpitämisessä sekä työssä jaksamisen edistämisessä. Valiokunta pitää tärkeänä työkyvyn ylläpitämiseen tähtäävän kuntoutuksen kehittämistä ja katsoo, että kuntoutuksen määrärahoja tulee lisätä. Valiokunta painottaa kuitenkin, että myös eläkkeellä olevan väestön kuntoutus on tutkimusten mukaan tuloksellista ja vähentää sairastavuutta sekä tuottaa parempaa elämän laatua. Parempi toimintakyky parantaa myös vanhusten edellytyksiä selviytyä kotona mahdollisimman pitkään. Valiokunta pitää tarpeellisena geriatrisen kuntoutuksen määrätietoista kehittämistä. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että vaikeavammaisten oikeus kuntoutukseen päättyy 65-vuotiaana. Tähän epäkohtaan tulisi puuttua lainsäädännöllisin toimin ensi tilassa.

Sairaanhoidon kustannusten korvaaminen EU-maiden välillä

Valtuutetut ovat kiinnittäneet kertomusvuonna huomiota sairaanhoidon kustannusten korvaamiseen EU-maiden välillä. Suomelle tuli vuonna 1999 suomalaisten EU-maissa saamasta terveydenhoidosta maksettavaa 10,6 miljoonaa markkaa. Vastaavasti Suomi laskutti muista EU-maista tulleille henkilöille annetuista palveluista 6,4 miljoonaa markkaa. Korvattavien kustannusten määrä kasvaa vuosittain, koska erityisesti ulkomailla asuvien eläkkeensaajien määrä lisääntyy. Eläkkeensaajat maksavat voimassa ole-

vien verosopimusten perusteella veron kotimaahan pääsääntöisesti vain julkisen sektorin eläkkeistä. Kaikki ulkomailla asuvat eläkkeensaajat eivät maksa sairausvakuutusmaksua Suomeen. Valiokunta yhtyy valtuutettujen näkemykseen, että on perusteltua vaatia ulkomailla asuvia eläkkeensaajia osallistumaan heille maksettavien etuuksien rahoittamiseen samoin periaattein kuin muutkin Suomessa sosiaaliturvaan oikeutetut henkilöt. Tästä syystä niitä verosopimuksia, jotka mahdollistavat edellä kuvatun käytännön, tulee muuttaa niin, että Suomessa maksettavasta eläkkeestä peritään sairausvakuutusmaksu samojen säännösten mukaan kuin Suomessa asuvilta eläkkeensaajilta.

Koulumatkatuet

Kansaneläkelaitos on toistuvasti kiinnittänyt huomiota siihen, että koulumatkatukea koskeva lainsäädäntö on hallinnollisesti liian monimutkainen. Koulumatkatukea käsitellään useissa eri toimipisteissä eli oppilaitoksissa, Kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoissa ja keskushallinnossa, kunnissa samoin kuin Matkahuollossa ja Valtion rautateilla. Laskutus edellyttää runsaasti jälkikäteistä tarkastusta ja selvittelyä. Valiokunta on aiemmin lausunut kantanaan, että eri etuusjärjestelmien tulee olla hallinnollisesti riittävän selkeitä ja yksinkertaisia, jotta toimeenpanosta aiheutuvat kustannukset eivät ole kohtuuttoman korkeita järjestelmän kokonaiskustannuksiin verrattuna. Valiokunta katsoo, että koulumatkatuen ja sen hallinnoinnin kehittämiseen on tarpeen ryhtyä pikaisesti.

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että tämä mietintö lähetetään tiedoksi Kansaneläkelaitoksen valtuutetuille.

Helsingissä 14 päivänä kesäkuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Marjatta Vehkaoja /sd	Arto Seppälä /sd
jäs.	Eero Akaan-Penttilä /kok	Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
	Merikukka Forsius /vihr	Raija Vahasalo /kok
	Tuula Haatainen /sd	vjäs. Hannu Aho /kesk
	Marjaana Koskinen /sd	Håkan Nordman /r
	Päivi Räsänen /kd	Leena Rauhala /kd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.